

Пам'ять про героїв минулої війни та її жертв священна. Та чи для всіх?

Активісти районної громадської організації «Наше місто» та Сарненської асоціації вільних журналістів, що належать чи симпатизують різним партіям, ветерани праці та військової служби за участю голови райради Організації ветеранів України Ріната Валєєва у День скорботи й вшанування пам'яті жертв війни в Україні побували на могилах перших жертв мирного населення в грізному і трагічному для країни 1941 році.

У перші дні Великої Вітчизняної війни в Сарнах...

За однією із оградок кладовища по вул. Ковельській — поховання працівників локомотивного депо Сарни. ...Під час перерви виробничої наради залізничники вийшли з приміщення, коли незабаром розпочалося бомбардування станції з повітря. Як стверджує у своїй документально-художній книзі «Взорванный век» наш земляк, член Спілки письменників Росії Анатолій Степанович Терещенко, зі слів його батька, одного з кращих машиністів мережі залізниць, почесного залізничника СРСР, це відбулося саме в перший день війни, 72 роки тому. Коли він повертався із останньої мирної поїздки з Лунінця і вже почув про початок війни. Вхідний семафор на станції був закритий. Зупинилися. Чути було ревіння літаків. У кінці поїзда раптом вибухнула авіабомба. За мить — новий вибух, ще і ще. Одна пошкодила залізничну колію за метрів 300 від паровоза. Помічник машиніста побіг на станцію, коли наліт ворожої авіації припинився. Те, що він побачив, читаємо в книзі, його шокувало. Палали станційні будівлі та депо. Біля пошкодженого поворотного круга лежав перевернутий маневровий паровоз. Навколо були розкидані тіла загиблих. Живі й легко поранені залізничники носили й розкладали їх для розпізнавання. У місцевому музеї, трудовому колективі обертового депо й ін., на жаль, не знайшли підтвердження щодо дати бомбардувань, немає жодних записаних свідчень старожилів про їх жертви чи якихось газетних публікацій або офіційних документів тощо.

Відомо тільки зі слів нині вже покійного машиніста-інструктора, колишнього політичного ватажка локомотивників Георгія Волосячика, що загиблих поховали в братській могилі недалеко від центральної райлікарні напередодні окупації, що розпочалася 6 липня 1941-го і тривала до 11 січня 1944 року. У 70 роках минулого століття, коли створювали меморіал Солдатської слави, а на місці зруйнованого польського та діючого єврейського кладовищ будували спорткомплекс «Мрія», їх останки ніби перепоховали на міському цвинтарі... Хоча хтозна. Адже так само міськвиконком інформував років 40 тому населення, що перепоховали останки воїнів-визволителів і жертв мирного населення під час бомбардувань міста у 1944 році та загиблих під час братовбивчої війни у післявоєнний час на меморіалі Солдатської слави.

Насправді ж і зараз у центрі міста, біля площі Перемоги, залишаються лежати останки те-пер уже невідомих героїв і жертв Другої світової війни. Адже надгробні плити з могил вивезли на початку 70 років, а прізвища з них викарбували на гранітних плитах меморіалу.

Поклали квіти та запалили свічки пам'яті у день Троїцької вселенської батьківської суботи В.С. Пінчук та Ю.А. Погуляев ще на двох братських могилах сарненців поблизу. Вони теж загинули в 41-ому, та не від рук чи зброї ворогів, а прийняли мученицьку смерть від своїх у застінках райвідділу НКВС, розташованому колись по вул. Миру. Перед окупацією райцентру за законами воєнного часу відповідно до спеціального наказу НКВС були знищені без суду й завершеного слідства всі, хто був затриманий у підозрі або в здійсненні правопорушень, заарештовані напередодні за неблагонадійність та ін... Про цю трагедію знаємо також дуже й дуже мало. Тут справді широке поле для вивчення краєзнавцям.

Присутні помолилися й за душі десятків героїчних воїнів багатьох національностей, які ціною свого життя взимку 1944 року принесли місту й району довгоочікувану перемогу, визволили рідну землю від ненависного ворога й назавжди

залишилися в ній.

Маємо свято берегти цю пам'ять, утримувати місця вічного спочинку жертв і героїв минулої війни в зразковому стані, кардинально активізувати краєзнавчу роботу, щоб якомога повніше знати правду про минуле, поживити військово-патріотичне виховання молоді, відновити куточки, кімнати бойової слави на підприємствах та в організаціях.

Хто пошкодував гранітну дошку Герою Радянського Союзу Ф. І. Мініну?

Як відомо, ГО «Наше місто» й асоціація вільних журналістів за активної підтримки районної ветеранської організації, трудових колективів та особливо депутата районної ради від Партії регіонів Андрія Циганенка на виконання Закону України про увічнення Великої Перемоги вже ініціювали й встановили декілька гранітних дощок пам'яті про героїв Великої Вітчизняної війни та їх подвиги й успішні бойові операції із знищення ворога. Робимо це й для того, аби активізувати пошукову роботу краєзнавців, музейних працівників, юних слідопитів, більше дізнатися про героїчні постаті та події минувшини. Планували й зібрали необхідні кошти на виготовлення й відкриття 22 червня на одній із будівель у райцентрі ще однієї меморіальної дошки. Щоб увічнити пам'ять про справді видатного українця з Полтавщини й нашого прославленого земляка, який після служби в танкових військах у 1937-1939 рр. у передвоєнний час проживав і працював у Сарнах і добровольцем пішов на фронт, Героя Радянського Союзу Федора Івановича Мініна. Гвардії старшина, командир бойової машини, розвідник Ф. І. Мінін, груди якого за ратні подвиги вже прикрашали ордени Вітчизняної війни II ступеня та Червоної Зірки, багато медалей, був єдиним з усіх мобілізованих на фронт Сарненським райвійськкоматом у 1941-ому та 1944-45 роках удостоєний найвищої відзнаки та найпочеснішого звання тодішнього Радянського Союзу за сміливі й ризиковані дії під час визволення столиці Австрії Відня у квітні 1945 року. Разом із п'ятьма іншими хоробрими бійцями-розвідниками та саперами вони вночі знищили охорону, захопили єдину вцілілу переправу через Дунай — Імперський міст Райхсбрюке, розмінували його й стійко утримували до початку блискавичного штурму столиці й її визволення військами 4 гвардійської армії III Українського фронту.

Федір Іванович, вихованець дитячого будинку, сирота, до війни ходив тими ж вулицями й площами, що й ми з вами, радів життю, мріяв про створення своєї сім'ї, а коли пішов на фронт — швидко повернутися назад із перемогою. Але шість фронтових поранень, у тому числі й на згаданому мосту, коли він в останні місяці війни особисто підірвав два ворожих танки й знищив чимало гітлерівців, обмежили його можливості, плани й перспективи. Доля відвела безсмертному землякові лише 31 рік земного життя. Після війни працював у заготконторі місцевої райспоживспілки, у сфері побутового обслуговування, похований у рідному селі Ромодан Миргородського району Полтавської області. Тут є пам'ятник, його ім'ям названо вулицю та парк.

Герой, про якого вперше багато років тому написав відомий вільний журналіст, історик і краєзнавець Володимир Леснічук, звичайно ж, заслуговує на найширше визнання, найвдячнішу й невмирущу пам'ять сарненців. Свого часу Володимир Савович пропонував владі та землякам назвати іменем цієї яскравої особистості одну з вулиць райцентру. За його дослідженнями Федір Мінін був працівником бібліотеки, мав броню на призов до війська. На жаль, архівні документи як у військкоматі, так і в райвідділі культури, не збереглися. За іншими даними, Федір Іванович працював на залізниці. Зрештою, це належить ще встановити.

Для того ж, щоб напередодні чергової річниці початку Великої Вітчизняної війни увічнити ім'я славетного земляка на пам'ятній дошці в Сарнах, як виявилось, не вистачило лише одного голосу, можливо, когось із двох членів постійної комісії міськради з питань культури, освіти та науки, які були відсутні на засіданні, коли обговорювали клопотання ГО «Наше місто» й асоціації вільних журналістів про увічнення пам'яті героя минулої війни. Бо депутати Валерій Дидюк, Любов Оверчук і Валентина Петренко підтримали звернення «Нашого міста» та САВЖ, одна людина утрималася при голосуванні, й проти встановлення пам'ятної дошки була лише очільник комісії. Тож рішення не прийняли. Власне, ні «за», ні тим більше «проти»... То чи правильно було канцелярії міськради терміново, в той же день, надсилати письмову негативну відповідь на згадане клопотання? Мабуть, не все до кінця продумано в І процедурі встановлення меморіальних та інформаційних дощок, пам'ятних знаків у місті відповідно до затвердженого сесією міськради Положення. Згідно з ним рекомендації комісії є мало не остаточним рішенням. Не зрозуміло також, як діяти, якщо нею не прийнято жодного рішення... Які в такому випадку повноваження має міський голова.

Про подвиг сарненця мають знати в австрійській столиці

Хочеться вірити, що почуття відповідальності, патріотизму, здорового глузду, святої пам'яті про героїв і жертв найстрашнішої в історії людства війни переможуть, в комісії досягнуть позитивної більшості, не будуть вдаватися до політизації питання, сприятимуть гідному вшануванню героя-земляка. Бо не полюдськи це, не похристиянськи забувати таких людей, шкодувати для них пам'ятних відзнак. Здивувалися відмовою й сивочолі ветерани війни із Сарн. Адже вони постійно чують із вуст керівників району та міста слова вдячності кожному учасникові небувало жакливого війни, кожному, хто наближав Перемогу. А тут діти й онуки героїв не змогли дійти порозуміння, відмовили в благородній справі увічнення пам'яті ще одного творця Перемоги. Ніби не знали, що Українська держава на початку своєї незалежності урочисто заявила про особливий статус Героїв Радянського Союзу та Героїв Соціалістичної Праці колишнього СРСР, зрівнявши їх з Героями України... Вірю, все стане на свої місця і з'явиться в Сарнах ще не один десяток меморіальних та інформаційних дощок. А делегація із Сарн обов'язково побуває у Відні та встановить на відновленому у 80 роки мосту, і якого вдячні віденці назвали ім'ям Червоної армії, меморіальну дошку з іменем українця Федора Мініна та п'яти його побратимів — Героїв Радянського Союзу, які здійснили свій подвиг в ім'я прийдешніх поколінь, заради вільної процвітаючої Європи й усіх, хто живе під мирним небом вільної України.

Справа в тім, що рік чи два тому на віденському мосту встановили пам'ятну дошку радянським гвардійцям — повітряним десантникам, які теж брали участь у його штурмі, як і ¹ бійці Дунайської флотилії й інших родів військ. Але ж, як кажуть, першу скрипку зіграли згадані бійці другої гвардійської бригади першого гвардійського механізованого корпусу четвертої гвардійської армії III Українського фронту, серед яких і Федір Мінін. Віденці мають знати про це. А ми — пишатися героєм, який прославив наше місто, навічно ввійшов в історію України, врятував людство від німецького фашизму, не шкодував заради цього свого здоров'я, крові та життя. І тому радянського воїна-визволителя гідно шанує й схиляє перед ним голови вся Європа, весь цивілізований світ.

Георгій АЛЕКСАНДРОВИЧ.